

МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ ТА ЗВ'ЯЗКУ
УКРАЇНИ

Державний техніко-економічний університет транспорту

Кафедра «Фінанси транспорту»

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи для студентів спеціальності 7.050106 „Облік і аудит” денної та заочної форм навчання

Київ 2008

УДК 338

С.С. Пінчук

Фінансовий аналіз: Методичні рекомендації до виконання курсової роботи для студентів спеціальності 7.050106 „Облік і аудит” денної та заочної форм навчання. - К.: ДЕГУТ, 2008 – 38 с.

Методичні рекомендації підготовлені відповідно до програми нормативної дисципліни „Фінансовий аналіз” і до навчального плану підготовки спеціальності 7.050106 „Облік і аудит”. До методичних рекомендацій включені загальні вимоги до написання і оформлення роботи, структура роботи, процедура захисту та перелік рекомендованої літератури.

Методичні рекомендації розглянуті та затверджені на засіданні кафедри «Фінанси транспорту» (протокол № 6 від 16 січня 2008 р.) та на засіданні методичної комісії фінансово-економічного факультету (протокол № від)

Призначені для студентів університету спеціальності 7.050106 „Облік і аудит” денної та заочної форм навчання.

Укладач: Пінчук С.С., старший викладач кафедри „Фінанси транспорту”

Рецензенти: Дем’яненко О.О., к.е.н., доцент кафедри ФТ, ДЕГУТ;

Ліщук А.І., к.е.н., доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності Академії муніципального
управління.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Мета та задачі написання курсової роботи.....	5
Загальні вимоги до написання роботи.....	6
Структура роботи	10
Методичні рекомендації до написання роботи.....	12
Захист курсової роботи.....	31
Список рекомендованої літератури.....	32
Додатки.....	34

ВСТУП

В умовах ринкової економіки фінансовий аналіз є важливою вихідною основою для прийняття управлінських рішень. Основним завданням фінансового аналізу підприємства є системне, комплексне вивчення його виробничої і фінансової діяльності з метою об'єктивної оцінки досягнутих результатів та встановлення реальних шляхів подальшого підвищення ефективності діяльності.

Практично всі, хто залучений до ділового життя підприємства та бізнесу, повинні використовувати методи, прийоми, моделі фінансового аналізу для прийняття рішень, спрямованих на оптимізацію своїх інтересів. Власникам уміння застосовувати аналітичні інструменти необхідне для збільшення рентабельності капіталу, своєчасної реалізації заходів щодо управління фінансовою стійкістю, визначення резервів рентабельності, поліпшення платоспроможності і рентабельності; кредиторам та інвесторам – для ліквідації ризиків за позиками і вкладками, вибору оптимальних інвестиційних проектів.

Написання студентом курсової роботи є однією із форм вивчення дисципліни „Фінансовий аналіз”.

У процесі роботи студенти вдосконалюють і розвивають такі навички та вміння:

- самостійно формулювати проблему дослідження;
- визначати мету, основні завдання, предмет, об'єкт дослідження;
- здійснювати пошук і добір потрібної наукової інформації;
- аналізувати практичну діяльність різних організацій та їх керівників;
- логічно і аргументовано висловлювати свої думки, пропозиції, робити висновки;
- правильно оформлювати науково-довідковий матеріал;
- публічно захищати підготовлену роботу (робити наукові повідомлення, відповідати на запитання, захищати свою точку зору тощо).

МЕТА ТА ЗАДАЧІ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота - це самостійне науково-практичне дослідження, яке дає змогу оцінити якість знань студента, його вміння застосовувати їх на практиці.

Метою написання курсової роботи є:

- поглиблене вивчення дисципліни, розширення і закріплення одержаних в процесі навчання знань;
- відпрацювання навичок самостійної роботи, вміння узагальнювати теоретичні матеріали, працювати з літературою;
- вироблення вміння аналізувати практичну економічну інформацію, працювати із статистичними довідниками, формувати власні думки та висновки;
- розвиток навиків чіткої аргументації, обґрунтування власних висновків, рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення існуючої практики в галузі досліджувальних питань.

Під час написання курсової роботи студент зобов'язаний:

- глибоко вивчати законодавчі, нормативні, інструктивно-методичні матеріали з досліджуваних питань;
- обґрунтувати актуальність теми дослідження;
- використовувати фактичні матеріали статистичних щорічників по народному господарству України та інших довідників для фінансового аналізу з досліджувальних питань на макрорівні, а після проходження виробничої практики - звітних бухгалтерських та статистичних даних по об'єкту дослідження, а для студентів заочної форми навчання – на основі матеріалів підприємства, де вони працюють;
- формулювати обґрунтовані висновки та пропозиції щодо покращення фінансового стану об'єкта дослідження;
- показати власне вміння використовувати на практиці набуті знання щодо методів, прийомів та правильного використання показників оцінки фінансового стану підприємства, яке є об'єктом дослідження.

Обов'язком студента є дотримання встановлених вимог та регламенту виконання курсової роботи.

Залежно від того, наскільки зрозуміло і точно сформульовано мету роботи, настільки вдалим будуть її основні завдання, план, організація виконання, стиль викладу.

Правильне визначення мети роботи дасть змогу студенту виокремити в ній основний напрям дослідження, упорядкувати пошук і аналіз матеріалу, підвищити якість роботи, уникнути загальних міркувань.

Приклади формулювання мети курсової роботи:

- «Мета роботи - проаналізувати вплив зовнішнього середовища на фінансову діяльність фірми»;
- «Основна мета курсової роботи — розглянути існуючі типи підприємницьких структур і докладно проаналізувати функціонування колективного підприємства з обмеженою відповідальністю»;
- «Мета курсової роботи - вивчити методи оптимізації обсягів виробництва, прибутку та операційних витрат у системі директ-костинг».

Мета курсової роботи повинна бути тісно пов'язана з назвою її теми.

На основі сформульованої мети студент має визначити основні завдання, які слід розв'язати в процесі виконання роботи. Завдання мають конкретизувати основну мету роботи.

Наявність поставленої мети дослідження дозволяє визначити ***завдання дослідження***, які можуть включати такі складові:

- вирішення певних теоретичних питань, які входять до загальної проблеми дослідження (наприклад, визначення сутності понять, явищ, процесів, подальше їх вдосконалення; вивчення ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов застосування тощо);
- всебічне (за необхідності й експериментальне) вивчення практики вирішення даної проблеми, виявлення її типового стану, недоліків і труднощів, їх причин, типових особливостей передового досвіду; таке вивчення дає змогу уточнити, перевірити дані, опубліковані в спеціальних неперіодичних і періодичних виданнях, підняти їх на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження;
- обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення даної проблеми;
- експериментальна перевірка запропонованої системи заходів щодо відповідності її критеріям оптимальності, тобто досягнення максимально важливих у відповідних умовах результатів вирішення цієї проблеми при певних затратах часу і зусиль;
- розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження у практиці роботи відповідних установ (організацій).

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ РОБОТИ

Перш ніж розпочинати писати курсову роботу, студент має ознайомитися з основними вимогами до її виконання:

Актуальність теми. Актуальність у перекладі з латинської означає важливість, практичну значущість розглядуваної проблеми. Курсова робота може претендувати на той чи інший ступінь актуальності тільки тоді, коли її тема відповідає сучасним потребам розвитку суспільства, а питання, що розкриваються в роботі, важливі для розуміння суті і структури діяльності підприємства.

Достатній теоретичний рівень. Ця вимога означає, що студент має розкрити тему роботи на сучасному рівні розвитку відповідної науки використовуючи такі підходи й наукові знання, що пояснюють різні явища і події у практиці з позицій сьогодення. Крім того, студент має достатньо повно розкрити основні поняття і терміни, що стосуються проблеми курсової роботи, включити тільки об'єктивні факти і реальні практичні приклади.

Дослідницький характер. У курсовій роботі мають міститись елементи дослідження:

- вивчення достатньої кількості опублікованих джерел (книг, журнальних статей та інших розробок) вітчизняних і зарубіжних авторів;
- систематизація та аналіз різних думок і підходів, формування власної точки зору на проблему, що розглядається;
- порівняння теоретичних поглядів учених і практичної діяльності вітчизняних і зарубіжних фірм; розробка висновків, рекомендацій.

Процес виконання курсової роботи поділяється на декілька етапів, а саме:

- вибір теми курсової роботи;
- підготовка до написання курсової роботи;
- складання плану роботи;
- формування тексту курсової роботи;
- оформлення роботи;
- захист курсової роботи.

Підготовчий етап починається з вибору теми курсової роботи, її осмислення та обґрунтування. З переліку тем, запропонованих кафедрою, студент обирає ту, яка найповніше відповідає його навчально-виробничим інтересам та схильностям. Перевага надається темі, при розробці якої студент може виявити максимум особистої творчості та ініціативи. Разом із керівником слід визначити межі розкриття теми та перелік установ, досвід роботи яких буде висвітлюватись у дослідженні. Орієнтовна тематика курсових робіт та регламент їх виконання встановлюються на початку навчального семестру (додаток 1).

Слід зауважити, що студент має право запропонувати свою тему курсової роботи, але при цьому він повинен обґрунтувати викладачу доцільність її розробки.

Залежно від того, наскільки зрозуміло і точно сформульовано мету роботи, настільки вдалим будуть її основні завдання, план, організація виконання, стиль викладу.

Правильне визначення мети роботи дасть змогу студенту виокремити в ній основний напрям дослідження, упорядкувати пошук і аналіз матеріалу, підвищити якість роботи, уникнути загальних міркувань.

Другий етап починається з вивчення та конспектування літератури з теми курсової роботи. Вивчення літератури треба починати з праць, де проблема відображається в цілому, а потім перейти до вузких досліджень. Читаючи видання, треба уважно стежити за авторською думкою, вміти відрізнити головні положення від доказів й ілюстративного матеріалу. Конспектуючи матеріал, слід постійно пам'ятати тему курсової роботи, щоб виписувати тільки те, що має відношення до теми дослідження. Кожна цитата, приклад, цифровий матеріал мають супроводжуватися точним описом джерела з позначенням сторінок, на яких опубліковано цей матеріал. Після конспектування матеріалу слід перечитати його знову, щоб склалося цілісне уявлення про предмет вивчення. Щоб зібрати матеріал з одного питання разом, можна розрізати ті конспекти, де розглянуто кілька питань з теми дослідження.

Правильна та логічна структура курсової роботи — це запорука успіху розкриття теми. Процес уточнення структури складний і може тривати протягом усієї роботи над дослідженням. Попередній план роботи треба обов'язково показати науковому керівникові, оскільки може статися, що потрібно буде переписувати текст роботи.

Готуючись до викладення тексту курсової роботи, доцільно ще раз уважно прочитати її назву, що містить проблему, яка повинна бути розкрита. Проаналізований та систематизований матеріал викладається відповідно до змісту у вигляді окремих розділів і підрозділів. Кожний розділ висвітлює самостійне питання, а підрозділ - окрему частину цього питання.

Тема має бути розкрита без пропуску логічних ланок, тому починаючи працювати над розділом, треба визначити його головну ідею, а також тези кожного підрозділу. Тези слід підтверджувати фактами, думками різних авторів, результатами анкетування та експерименту, аналізом конкретного практичного досвіду. Треба уникати безсистемного викладення фактів без достатнього їх осмислення та узагальнення.

Думки мають бути пов'язані між собою логічно, увесь текст підпорядкований одній головній ідеї. Один висновок не повинен суперечити іншому, а підкріплювати його. Якщо висновки не будуть пов'язані між собою, текст втратить свою єдність. Один доказ має впливати з іншого.

Достовірність висновків загалом підтверджується вивченням практичного досвіду роботи конкретних установ, щодо яких проводиться дослідження. Оперативно і в повному обсязі зібрати практичний матеріал, узагальнити його та систематизувати допоможе оволодіння студентом основними методами дослідження: спостереженням, експериментом, бесідою,

анкетуванням, інтерв'ю, математичними методами обробки кількісних даних, методом порівняльного аналізу та ін. Найкращих результатів можна досягти при комплексному використанні цих методів, проте слід мати на увазі, що залежно від особливостей теми дослідження, специфіки предмета і конкретних умов окремі методи можуть набути переважного значення.

Накопичуючи та систематизуючи факти, треба вміти визначити їх достовірність і типовість, найсуттєвіші ознаки для наукової характеристики, аналізу, порівняння. Аналіз зібраних матеріалів слід проводити у сукупності, з урахуванням усіх сторін відповідної сфери діяльності (чи установи). Порівняльний аналіз допомагає виділити головне, типове в питаннях, що розглядаються, простежити зміни, що сталися в роботі установ протягом останніх років, виявити закономірності, проаналізувати причини труднощів у їх функціонуванні, визначити тенденції та перспективи подальшого розвитку.

Кількісні дані, що ілюструють практичний досвід роботи, можна проаналізувати за методом ранжованого ряду, розподіливши матеріали за роками, звівши їх у статистичні таблиці, таблиці для порівняння тощо, що дозволить зробити конкретні висновки.

Таким чином, широке використання відомих у науці методів накопичення, вивчення, систематизації фактів та практичного досвіду в цілому дасть змогу виконати основне завдання курсового дослідження: поєднати різні роз'єднані знання в цілісну систему, вивести певні закономірності, визначити подальші тенденції розвитку теорії та практики відповідної сфери діяльності.

На завершальному етапі передбачається написання студентом вступу та висновків до курсової роботи, оформлення списку використаної літератури та додатків, редагування тексту, його доопрацювання з урахуванням зауважень наукового керівника, підготовка роботи до захисту.

Вступ доцільно писати після того, як написана основна частина курсової роботи. У вступі обґрунтовується актуальність теми, що вивчається, її практична значущість; визначаються об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження; розглядаються методи, за допомогою яких воно проводилось; розкривається структура роботи, її основний зміст. Якщо студент вирішив не торкатися деяких аспектів теми, він має зазначити про це у вступі.

Логічним завершенням курсової роботи є висновки. Головна їх мета – підсумки проведеної роботи. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням. У висновках слід зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й недоліки та проблеми, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення. Основна вимога до заключної частини — не повторювати змісту вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених у розділах.

Список використаної літератури відображає обсяг використаних джерел та ступінь вивченості досліджуваної теми, свідчить про рівень володіння навичками роботи з науковою літературою. «Список...» має містити бібліографічний опис джерел, використаних студентом під час роботи над те-

мою. Укладаючи його, слід додержуватися вимог державного стандарту. Кожний бібліографічний запис треба починати з нового рядка, літературу слід розташовувати в алфавітному порядку авторів та назв праць, спочатку видання українською мовою, потім — іноземними. Бібліографічні записи в «Списку...» повинні мати порядкову нумерацію. У тексті роботи слід давати у дужках посилання на номери списку. Якщо необхідно вказати номер сторінки, її ставлять через кому після номера видання.

Завершуючи написання курсової роботи, слід систематизувати ілюстративний матеріал. Ілюстрації можна подавати у тексті або оформляти у вигляді додатків. Усі **додатки** повинні мати порядкову нумерацію та назви, що відповідають їхньому змісту. Нумерація аркушів з додатками продовжує загальну нумерацію сторінок основного тексту роботи. Обсяг курсової роботи має бути в межах 35—40 сторінок, комп'ютерного тексту, без урахування додатків і списку літератури.

Студенти денної форми навчання використовують в курсових роботах фактичні матеріали переважно зі статистичних збірників та довідкових видань, а після проходження виробничої практики - звітних матеріалів об'єкту дослідження. Студенти заочної форми навчання переважно використовують в курсових роботах матеріали конкретного підприємства, де вони працюють.

Студент несе відповідальність за дотримання встановлених вимог до курсової роботи і регламенту її виконання. Позитивний результат захисту курсової роботи є необхідною умовою допуску студента до екзамену з даної дисципліни.

СТРУКТУРА РОБОТИ

Курсову роботу студенти виконують самостійно, додержуючись рекомендованої структури та вимог до технічного оформлення.

Рекомендується така структура роботи:

1. *Титульна сторінка.*
- 2 *Зміст* курсової роботи, де вказуються заголовки розділів (підрозділів) та сторінки, на яких вони розміщені.
3. *Вступ*, де розкриваються актуальність та практичне значення теми, мета і основні завдання, предмет і об'єкт дослідження, визначаються джерела інформації.
4. *Основна частина*, що складається з двох-трьох основних розділів, які відображають теоретичний матеріал з теми та аналіз об'єкта дослідження .
5. *Висновки* з викладом прогнозу діяльності об'єкта досліджень у перспективі.
6. *Список використаної літератури*, який розміщують у кінці роботи в алфавітному порядку в такій послідовності:
 - закони, нормативні акти та положення державного значення;
 - літературні та наукові джерела;
 - матеріали періодичних видань.

У літературних і наукових джерелах вказують прізвище, ініціали автора, повну назву книги, місце видання, видавництво, рік видання. Для статей, що опубліковані в періодичній *пресі*, зазначають прізвище, ініціали автора, назву статті, назву журналу чи газети, рік видання, номер журналу чи дату виходу газети.

7. *Додатки*, до яких слід включати допоміжні матеріали (таблиці проміжних цифрових даних, ілюстрації, схеми допоміжного характеру тощо). Кожний додаток починають з нової сторінки, у правому верхньому куті пишуть слово «Додаток». Додаток повинен мати тематичний заголовок. Якщо в курсовій роботі міститься кілька додатків, їх послідовно нумерують арабськими цифрами (наприклад: «Додаток 1»). Сторінки в додатках нумерують у межах одного додатка. Посилання на додатки в текстовій частині роботи є обов'язковим.

Вимоги до набору тексту

Роботу друкують на комп'ютері з однієї сторони аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм), дотримуючись таких вимог:

Шрифт	Times New Roman
Розмір	14
Відстань між рядками	1,5 інтервалу
Верхнє, нижнє, ліве поле	20 мм
Праве поле	10 мм
Розташування	книжне

У роботі допускається виконання ілюстрацій та таблиць на аркушах формату А3. Забороняється виділяти жирним чи курсивом назви таблиць та ілюстрацій. Щільність тексту робіт має бути однаковою.

Вписувати в текст окремі іншомовні слова, формули чи умовні позначення можна тушшю, пастою, чорнилом лише чорного кольору.

Друкарські помилки, описки, які виявилися після написання курсової роботи, можна виправляти підчищенням або зафарбовуванням коректором і нанесенням правильного тексту. Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Текст основної частини курсової роботи поділяють на розділи та підрозділи.

Розділи обов'язково пишуться з нової сторінки. Заголовки структурних частин проекту «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ», «ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкуються великими літерами з вирівнюванням по центру і виділенням жирним шрифтом.

Заголовки підрозділі в друкуються маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацу, крапку в кінці заголовку не ставлять. Відстань між заголовком та текстом має становити 2-3 інтервали.

Не допускається розміщення назви розділу чи підрозділу в нижній частині сторінки, якщо далі подається лише рядок тексту.

Кожну структурну частину курсової роботи слід починати з нової сторінки.

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами у правому верхньому куті без крапки. Титульний аркуш вважається за першу сторінку, але нумерація на ньому не проставляється. Наступні сторінки нумерують починаючи з другої.

Такі структурні частини проекту як зміст, вступ, висновки, перелік використаних літературних джерел, додатки не мають порядкового номеру.

Номер розділу позначають арабською цифрою після слова «РОЗДІЛ» без крапки, а після цього з нового рядка друкують назву розділу.

Підрозділи нумеруються в межах розділу: «2.3.», тобто третій підрозділ другого розділу, причому крапка проставляється і між цифрами і після останньої, а далі в тому ж рядку подається назва підрозділу.

Формули, які приводяться в роботі, в рукописному варіанті слід вписувати чорним чорнилом (пастою) і нумерувати арабськими цифрами. Порядковий номер приводиться в круглих дужках праворуч від формули. Він повинен складатися з номеру розділу та порядкового номеру формули, розділених крапкою. Наприклад: (1.3) означає третю формулу першого розділу.

Допускається й інший підхід до нумерації формул: усі формули, вміщені в текст курсової роботи, нумеруються наскрізне, підряд з першої до останньої. Наприклад: (5) означає п'яту формулу, вміщену у текст роботи.

Нумерацію формул здійснюють окремо від нумерації таблиць та нумерації рисунків.

Цифровий матеріал, який студент вважає за доречне вмістити у текст курсової роботи, як правило, подається у табличній формі. Кожна таблиця повинна мати заголовок (найменування), що відображає її зміст. Нумерація таблиць здійснюється таким чином: справа над заголовком з прописної букви пишуть слово "Таблиця" та її порядковий номер (знак "№" перед цифрою не ставиться). Номер таблиці складається з номеру розділу та порядкового номеру таблиці в даному розділі. Наприклад: Таблиця 1.3 - третя таблиця першого розділу.

Усі додатки, незалежно від їх характеру (звітні форми, аналітично-розрахункові таблиці, громіздкі ілюстративні схеми, комп'ютерні розрахунки тощо), повинні мати заголовок, у якому відображено зміст інформації, що й має той чи інший додаток.

Оформлена у відповідності до сформульованих вимог та повністю укомплектована курсова робота повинна бути переплетена (зброшурована).

На першій та на останній сторінці студент повинен поставити свій підпис та дату остаточного завершення роботи.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Другий розділ курсової роботи вимагає здійснення розрахунку та аналізу фінансових коефіцієнтів конкретного підприємства. Аналітичні коефіцієнти являють собою співвідношення найважливіших показників фінансової звітності компанії. Ці співвідношення, отримані на основі даного звітного періоду, зіставляються з аналогічними за попередні періоди, а також з аналогічними показниками по інших компаніях і даними в цілому по галузі. Фінансові коефіцієнти для розрахунку і аналізу обираються відповідно до теми та мети курсової роботи.

Аналіз майнового стану підприємства

Аналіз майнового стану (майна) підприємства починають з аналізу динаміки складу і структури загального капіталу.

Загальний капітал (*Capital*) — це підсумок балансу (валюта балансу), який, з одного боку, показує загальну суму засобів, що має в своєму розпорядженні підприємство, а з іншого — суму джерел утворення цих засобів.

За розміщенням капітал поділяють на:

— *основний (fixed capital)* — вкладання коштів з довгостроковими цілями в нерухомість, природні ресурси, промислову та інтелектуальну власність, фінансові інвестиції тощо;

— *оборотний (live capital)* — найбільш мобільна частина загального капіталу, бере участь лише в одному операційному циклі, повністю переносить свою вартість на готовий продукт.

За формами функціонування капітал виступає в трьох формах: *грошовій, продуктивній, товарній*.

У процесі кругообігу капітал втілює свою вартість в активи і за їх допомогою функціонує в процесі виробництва. Активи безпосередньо беруть участь у створенні нової вартості, а капітал бере участь у створенні нової вартості непрямо, через активи.

Активи балансу (Assets) відображають характер використання капіталу, показують суму наявних у підприємства господарських коштів, що називаються *майном підприємства*.

За характером використання майно підприємства (господарські кошти) поділяють на:

- необоротні активи (основні кошти, іммобілізований капітал);
- оборотні активи (мобільний капітал).

Необоротні активи (Noncurrent assets) — це ресурси, які утримуються підприємством більше ніж 12 місяців або одного операційного циклу (якщо він перевищує 12 місяців) з метою отримання майбутніх економічних вигод і може бути достовірно визначена вартість активу.

Для цілей аналізу визначають склад, обсяги, структуру, динаміку необоротних активів.

Матеріальною основою виробничого процесу є засоби праці, які набувають економічної форми основних засобів.

Основні засоби (permanent assets) — це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, корисний строк використання яких більше одного року або операційного циклу.

Основні засоби розрізняються за складом, призначенням, роллю в процесі виробництва. Для цілей аналізу основні засоби групують за окремими ознаками у якісно-однорідні групи

Аналіз обсягу основних засобів ґрунтується на вартісній оцінці основних засобів на початок року, кінець року, також визначається середньорічна вартість основних засобів тощо.

Крім цього існує справедлива, ринкова, ліквідаційна вартість основних засобів.

Основні завдання аналізу основних засобів:

- дати характеристику технічного і морального стану (за часткою активної частини основних засобів, за коефіцієнтами зносу, придатності);
- визначити інтенсивність процесу оновлення (за коефіцієнтами надходження, вибуття, оновлення, приросту).

Оборотні активи (Current assets) — це активи, які необхідні для забезпечення безперервності кругообігу капіталу, послідовно приймають грошову, виробничу, товарну форму, протягом одного операційного циклу можуть бути перетворені на гроші. Для цілей аналізу обігові активи групують за різними ознаками.

Аналіз майна (майнового стану) підприємства дає змогу відповісти на такі питання:

— як змінилась валюта балансу та за рахунок яких складових (вертикальний аналіз балансу);

— як співвідносяться між собою темпи зростання загального капіталу, обігові виробництва, чистого прибутку;

— які асигнування вкладено в основні та оборотні засоби (структурні показники активів балансу);

— скільки коштів у сфері виробництва і в сфері обігу;

— скільки коштів у грошовій та матеріальній формі;

— який технічний та моральний стан основних засобів;

— яка інтенсивність процесу оновлення основних засобів.

Основні показники, що використовуються для оцінки майнового стану, подано в табл. 1.

Таблиця 1

ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Показник	Формула розрахунку
Сума наявних у підприємства господарських коштів	Валюта (підсумок) балансу
Частка активної частини основних засобів	$\frac{\text{Вартість активної частини основних засобів}}{\text{Повна вартість основних засобів}}$
Коефіцієнт зносу основних засобів	$\frac{\text{Знос основних засобів}}{\text{Повна вартість основних засобів}}$
Коефіцієнт придатності ОЗ	$\frac{\text{Залишкова вартість основних засобів}}{\text{Повна вартість основних засобів}}$
Коефіцієнт надходження ОЗ	$\frac{\text{Вартість основних засобів, що надійшли за період}}{\text{Вартість основних засобів на кінець періоду}}$
Коефіцієнт вибуття ОЗ	$\frac{\text{Вартість основних засобів, що надійшли за період}}{\text{Вартість основних засобів на початок періоду}}$
Коефіцієнт оновлення основних засобів	$\frac{\text{Збільшення за період первісної вартості основних засобів}}{\text{Повна вартість основних засобів}}$
Коефіцієнт приросту основних засобів	$\frac{\text{Вартість придбаних ОЗ} - \text{Вартість ОЗ вибули}}{\text{Вартість ОЗ на кінець року}}$
Частка обігових виробничих засобів в обігових коштах	$\frac{\text{Обігові виробничі засоби}}{\text{Обігові активи}}$
Частка основних засобів в активах	$\frac{\text{Залишкова вартість основних засобів}}{\text{Активи}}$
Частка довгострокових фінансових інвестицій в активах	$\frac{\text{Довгострокові фінансові інвестиції}}{\text{Активи}}$
Частка обігових виробничих активів	$\frac{\text{Оборотні виробничі засоби}}{\text{Активи}}$
Коефіцієнт мобільності активів	$\frac{\text{Мобільні активи}}{\text{Немобільні активи}}$

Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

Однією з ключових ознак стійкого фінансового стану підприємства є його ліквідність (*англ.* liquidity) та платоспроможність (*англ.* solvency).

У Міжнародних стандартах фінансової звітності в Концептуальній основі наводиться визначення, що інформація щодо ліквідності та платоспроможності підприємства є корисною для прогнозування спроможності підприємства вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. *Ліквідність* стосується наявності грошових коштів у найближчому майбутньому після виконання фінансових зобов'язань даного періоду. *Платоспроможність* стосується наявності грошових коштів упродовж більшого періоду для вчасного виконання фінансових зобов'язань.

Платоспроможність підприємства (solvency) — це можливість підприємства наявними грошовими коштами гасити свої строкові зобов'язання.

Оперативна (поточна) платоспроможність (current solvency) підприємства вивчається при проведенні внутрішнього фінансового аналізу, коли порівнюються суми платіжних засобів підприємства зі строковими зобов'язаннями.

До *платіжних засобів (means of paying payment)* відносять:

- грошові кошти та їх еквіваленти;
- короткострокові цінні папери, які можна швидко реалізувати;
- частину дебіторської заборгованості, щодо якої є впевненість у надходженні у визначений час.

До *строкових зобов'язань (accrued liabilities)* належать зобов'язання, строк повернення яких настав:

- короткострокові кредити банків;
- кредиторська заборгованість бюджету;
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги тощо.

Перевищення платіжних засобів над строковими зобов'язаннями свідчить про платоспроможність підприємства. За цими даними можна визначити *коефіцієнт оперативної платоспроможності (operative solvency ratio)* як відношення суми платіжних засобів до суми строкових зобов'язань, строк повернення яких настав.

Для визначення платоспроможності складається *платіжний календар* на основі даних аналітичного обліку, виписок банку і т. ін. Платіжні календарі складають на день, тиждень, декаду, два тижні, місяць. Періодичність їх складання залежить від стану платоспроможності господарюючого суб'єкта.

Зовнішні користувачі не в змозі визначити таким чином стан платоспроможності підприємства і використовують для цього аналіз ліквідності балансу.

Ліквідність балансу (balance sheet liquidity) — це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких на грошові кошти відповідає строку погашення платіжних зобов'язань.

Ліквідність підприємства (unity liquidity) — це більш загальне поняття, ніж ліквідність балансу. Якщо ліквідність балансу характеризує якість управління активами, тобто можливість надходження грошових коштів лише за рахунок реалізації активів, то ліквідність підприємства залежить від іміджу даного підприємства, його інвестиційної привабливості, що дозволяє підприємству залучати додаткові кошти.

Під *ліквідністю активу (liquidity)* розуміють його здатність трансформуватися в грошові кошти. Ступінь ліквідності визначається насамперед тривалістю часу для такого трансформування. Чим менший період, тим вища ліквідність. Часто можна продати актив дуже швидко за короткий час, але зі значною знижкою в ціні.

У бухгалтерському балансі активи групуються за ступенем зростання їх ліквідності, а зобов'язання розміщені в міру скорочення термінів їх погашення.

Усі активи підприємства залежно від ступеня їх ліквідності поділяють на такі групи.

1. *Найбільш ліквідні активи (A1)* — це суми за всіма статтями грошових коштів та їх еквівалентів, а також короткострокові фінансові вкладення.

2. *Активи, що швидко реалізуються (A2)*, — це активи, для перетворення яких у наявні кошти потрібен визначений час: отримані векселі та дебіторська заборгованість підприємств із нормальним фінансовим станом, розрахунки за виданими авансами, виробничі запаси та готова продукція масового споживання, що користується попитом.

3. *Активи, що повільно реалізуються (A3)*, — це запаси (виробничі, готова продукція, тварини на вирощуванні та відгодівлі, незавершене виробництво, малоцінні та швидкозношувані предмети), дебіторська заборгованість (платежі по якій очікуються не раніше ніж через 12 місяців після звітної дати), готова продукція виробничо-технічного призначення, витрати майбутніх періодів, які підлягають списанню протягом менше ніж 12 місяців, та інші обігові активи.

4. *Активи, що важко реалізуються (A4)*, — це активи, призначені для використання в господарській діяльності протягом тривалого періоду, а саме — необігові активи, а також дебіторська заборгованість підприємств, що знаходяться в тяжкому фінансовому стані, запаси готової продукції, що не мають попиту, витрати майбутніх періодів, які підлягають списанню протягом більше ніж 12 місяців, та ін.

Зобов'язання залежно від ступеня зростання строків їх погашення групуються так:

1) *найбільш строкові зобов'язання (П1)* — кредиторська заборгованість бюджету, за товари, роботи, послуги, інші короткострокові пасиви;

2) *короткострокові зобов'язання (П2)* — короткострокові позикові кредити банків та інші позики, що підлягають погашенню протягом 12 місяців після звітної дати;

3) *довгострокові зобов'язання (П3)* — довгострокові кредити банків, позикові кошти та інші довгострокові пасиви;

4) *постійні пасиви (П4)* — це власний капітал, забезпечення наступних витрат і платежів та доходи майбутніх періодів.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються такі співвідношення

$$A1 > П1 ; \quad A2 > П2 ; \quad A3 > П3 ; \quad A4 < П4 .$$

При аналізі ліквідності балансу підприємства використовують певні показники:

1. Основним абсолютним показником доброго фінансового стану є наявність *власних (чистих) оборотних коштів (активів) (ВОК)*, або *величина робочого чистого капіталу (NWC— net working capital)*. За даними балансу цей показник розраховують як різницю між поточними активами (ПА) та короткостроковою заборгованістю (КЗ), а саме короткостроковою кредиторською заборгованістю. Даний показник показує, яка сума поточних

активів сформована за рахунок власного капіталу, або що залишається в обігу підприємства після повного погашення поточних зобов'язань, і характеризує ту складову власного капіталу, яка залучена до обігових активів:

$$\text{ВОК (NWC)} = \text{ОА} - \text{КЗ},$$

де ОА — обігові активи (*current assets*);

КЗ — короткострокові (поточні) зобов'язання (*current liabilities*).

Для аналізу джерел формування обігових активів цю формулу можна записати так:

$$\text{ОА} = \text{ВОК (NWC)} + \text{КЗ}$$

За другою формулою величина робочого капіталу визначається так:

$$\text{ВОК (NWC)} = \text{ВлК} + \text{ДЗ} - \text{НА},$$

де ВлК — власний капітал;

ДЗ — довгострокові зобов'язання;

НА — необоротні активи.

Як показує практика, при стійкому фінансовому стані поточні активи формуються за рахунок власного капіталу та короткострокових позикових коштів, але за певних обставин, можливо, і за рахунок довгострокових кредитів. Тому *обігові активи залежно від джерел їх формування поділяють на змінну частину, яка сформована за рахунок короткострокових зобов'язань підприємства, та постійну частину, сформовану за рахунок постійного капіталу.*

Нестача власних обігових коштів веде до збільшення змінної та зменшення постійної частин обігових активів, що свідчить про нестійкий його фінансовий стан, а саме — про посилення фінансової залежності підприємства.

Для нормальної життєдіяльності підприємство повинне обов'язково мати власні обігові кошти в необхідному обсязі, бо якщо після сплати у підприємства не залишається власних обігових коштів, то воно не зможе продовжити успішну безперервну виробничо-господарську діяльність.

2. Узагальнюючим показником ліквідності є *коефіцієнт загальної ліквідності* ($K_{з.л}$) (загальний коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт покриття) (*Current Ratio*), який вимірює поточну загальну ліквідність і показує, як саме поточні кредиторські зобов'язання забезпечуються поточними активами. Умовно-нормативне значення цього показника становить 1,5—2,5.

3. *Коефіцієнт швидкої ліквідності* ($K_{шл}$) (коефіцієнт проміжної, суворої, критичної ліквідності, коефіцієнт кислотного тесту) [*Quick (Acid-Test) Ratio*] показує, яка частина короткострокових зобов'язань підприємства може бути негайно погашена за рахунок наявних коштів та можливих надходжень коштів. Нормальне значення показника становить 0,7—0,8.

4. *Коефіцієнт абсолютної ліквідності* ($K_{а.л}$) (*Absolute ratio*) допомагає

оцінити можливість погашення короткострокових зобов'язань підприємства за найбільш ліквідними активами у випадку його критичного стану. За світовим досвідом у чисельнику можна відобразити лише грошові кошти та їх еквіваленти.

Цей коефіцієнт є найбільш жорстким критерієм платоспроможності та ліквідності і характеризує ту частину заборгованості, яку можна погасити найближчим часом. Теоретично достатнім вважається його значення вище за 0,2—0,5. Це означає, що 20—50 % своїх короткострокових боргів підприємство може погасити водночас. Цей показник називають ще коефіцієнтом платоспроможності; використовується при проведенні зовнішнього фінансового аналізу.

5. *Коефіцієнт захищеного періоду* ($K_{з.п}$) (*safe period ratio*) дає змогу визначити, скільки днів підприємство зможе існувати при форс-мажорних обставинах, коли грошові потоки зменшуються.

Важливим етапом аналізу є інтерпретація та формування висновків за показниками ліквідності (табл. 2). Ці показники досліджуються в динаміці, в порівнянні з показниками інших аналогічних підприємств, із середніми по групі однотипових підприємств. Наведені коефіцієнти являють собою відносні величини. Він протягом часу можуть не змінюватися або змінюватися незначно, тоді як зміни в складових чисельника і знаменника можуть бути суттєвими, тому дослідження доповнюють факторним аналізом.

Таблиця 2

ПОКАЗНИКИ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ

Показник	Формула розрахунку
Величина власних обігових коштів	Поточні активи – Поточні зобов'язання
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти} + \text{Поточні фінансові інвестиції}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт швидкої ліквідності (ліквідність уточнена)	$\frac{\text{Грошові кошти} + \text{Поточні фінансові інвестиції} + \text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт загальної ліквідності	$\frac{\text{Поточні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт поточної заборгованості	$\frac{\text{Поточна кредиторська заборгованість}}{\text{Поточна дебіторська заборгованість}}$
Коефіцієнт захищеного періоду	$\frac{\text{Обігові активи}}{\text{Середньоденні операційні витрати}}$
Коефіцієнт власних обігових коштів	$\frac{\text{Чистий обіговий капітал}}{\text{Усього активів}}$
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	$\frac{\text{Грошові кошти} + \text{Поточні фінансові інвестиції}}{\text{Величина чистих обігових активів}}$
Частка обігових коштів в активах	$\frac{\text{Поточні активи}}{\text{Валюта балансу}}$
Частка запасів в поточних активах	$\frac{\text{Запаси}}{\text{Поточні активи}}$

Частка чистих обігових активів у покритті запасів	$\frac{\text{Величина чистих обігових активів}}{\text{Запаси}}$
---	---

Аналіз фінансової незалежності підприємства

Фінансова незалежність підприємства (financial independence) характеризує такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство може вільно маневрувати грошовими коштами для забезпечення безперервного процесу фінансово-господарської діяльності, а також його оновлення та розширення, тобто задовольняє потребам розвитку підприємства і відповідає вимогам зовнішнього середовища.

Для забезпечення фінансової незалежності підприємство повинно мати гнучку структуру фінансових ресурсів. Значення і сутність фінансової незалежності яскраво відображаються в її показниках (*Leverage Ratios*) — відносних та абсолютних.

Коефіцієнт фінансової незалежності (K_{ф.н}) (коефіцієнт автономії, коефіцієнт власності) (*autonomy ratio*) характеризує концентрацію власного капіталу. Стандартне значення цього коефіцієнта не повинно бути нижчим за 50 %. Зростання коефіцієнта означає підвищення фінансової стійкості підприємства і є позитивним моментом (але чи сприяє це збільшенню виробничої активності підприємства, зростанню його прибутковості?).

Коефіцієнт фінансової залежності (K_{ф.з}) (коефіцієнт концентрації залученого капіталу) (*Debt Ratio*) характеризує структуру капіталу. Зростання цього показника за часом означає посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів, що є негативною тенденцією.

Коефіцієнт фінансового ризику (K_{ф.р}) (Debt/Equity Ratio) (плече фінансового важеля) характеризує співвідношення позикових та власних коштів. Динаміка збільшення коефіцієнта веде до посилення залежності підприємства від залученого капіталу, зниження його фінансової незалежності, зменшення фінансової стійкості. Але в той же час сприяє підвищенню прибутковості власного капіталу. Це пов'язано з тим, що підприємство зацікавлене у використанні позикових коштів, оскільки відсотки по обслуговуванню визначаються як витрати і зменшують величину прибутку до оподаткування, а також величина витрат на виплату відсотків менша, ніж величина прибутку, отриманого від використання позикових коштів, що в цілому сприяє зростанню рентабельності власного капіталу.

У різних галузях співвідношення позикових та власних коштів різне. Це залежить від обіговості капіталу. Чим вища обіговість капіталу, тим більшим може бути даний коефіцієнт.

Коефіцієнт довгострокової заборгованості (K_{д.з}) (Debt / (Equity + Debt) Ratio) характеризує загальну капіталізацію підприємства, оскільки суму довгострокових зобов'язань і власного капіталу називають загальною капіталізацією підприємства.

Коефіцієнт покриття відсотків ($K_{п.в}$) (*Times Interest Earned — TIE — Interest Coverage*) є відносним показником довгострокової платоспроможності. В чисельнику береться величина прибутку до вирахування відсотків за користування кредитів та сплати податків (ЕВІТ).

Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{ман}$) (*flexibility ratio*) визначає частку власного капіталу, що вкладена в обігові активи і характеризує зростання ступеня мобільності власного капіталу, а саме ту частину власного капіталу, яка знаходиться в обігу і забезпечує необхідну гнучкість у використанні коштів, тобто використовується для фінансування поточної діяльності. Позитивною є тенденція зростання даного показника.

Мультиплікатор власного капіталу ($K_{вл.к}$) (*Equity Multiplier*) є множителем, що пов'язує прибутковність загального та власного капіталу.

Розрахунок показників фінансової незалежності подано в табл. 3.

Таблиця 3

ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Показник	Формула розрахунку
Коефіцієнт фінансової незалежності	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта (підсумок) балансу}}$
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Зобов'язання}}{\text{Валюта (підсумок) балансу}}$
Коефіцієнт фінансового ризику	$\frac{\text{Зобов'язання}}{\text{Власний капітал}}$
Коефіцієнт довгострокової заборгованості	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}$
Коефіцієнт покриття відсотків	$\frac{\text{ЕВІТ}}{\text{Відсотки}}$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий оборотний капітал}}{\text{Власний капітал}}$
Мультиплікатор власного капіталу	$\frac{\text{Активи}}{\text{Власний капітал}}$

Аналіз ділової активності підприємства

Аналіз показників ділової активності (Activity analysis) дає можливість визначити, наскільки ефективно підприємство використовує вкладені в нього кошти і відповісти на питання, за рахунок яких саме складових активів підприємство може підвищити свою результативність.

Основні показники — це показники оборотності та капіталовіддачі, що характеризують інтенсивність використання засобів підприємства і

показують, наскільки ефективно адміністрація керує підприємством. Такими показниками є:

1. Коефіцієнти оборотності ($K_{об}$) (*Turnover Ratios*) характеризують швидкість обігу складових капіталу і визначають, скільки разів протягом звітного періоду кошти, вкладені в певні активи, зробили оборот. Коефіцієнт обраховується в кількості разів, зростання даного коефіцієнта для всіх видів активів позитивне. Загальний обіг оборотного капіталу являє собою суму часткових показників обігу складових поточних активів.

2. Тривалість одного обороту ($T_{об}$) (*Collection Period*) є коефіцієнтом обіговості, визначеним у днях. Цей коефіцієнт використовують для визначення операційного та фінансового циклу.

3. Коефіцієнт закріплення (K_3) (*Fixation ratio*) є розрахунковим показником інтенсивності і характеризує суму обігових активів, що припадають на одиницю реалізованої продукції; є оборотним показником до коефіцієнта обіговості.

4. Сума додатково залучених (вилучених) коштів є розрахунковим абсолютним показником, пов'язана з показником прискорення або уповільнення обіговості активів; характеризує економічний ефект внаслідок прискорення обіговості.

5. Показники капіталовіддачі ($K_{к/в}$) (*Total Assets Turnover*) є показниками інтенсивності, характеризують віддачу капіталу. В чисельнику — обсяг реалізації, в знаменнику показника — активи, основні засоби тощо. При інтерпретації показника одиниці вимірювання залишаються.

6. Операційний цикл (*Operating Cycle*) — це час між придбанням матеріалів, їх використанням у виробництві, реалізацією готової продукції та отриманням грошових коштів чи еквівалентів грошових коштів.

7. Фінансовий цикл (*Financial Cycle*) — це час від оплати за придбані матеріали до отримання грошей за реалізовані товари (роботи, послуги).

На практиці аналіз ділової активності доцільно проводити за такими напрямками: аналіз оборотності заборгованостей (дебіторської та кредиторської), аналіз оборотності оборотних коштів (робочого й функціонуючого капіталу) та аналіз ресурсовіддачі.

Абсолютні та відносні показники ділової активності представлено в табл. 4— 6.

Таблиця 4.

ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ: ОБОРОТНІСТЬ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ

Показник	Формула розрахунку
Коефіцієнт обіговості дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Дохід від реалізації}}{\text{Дебіторська заборгованість}}$
Період погашення дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Тривалість періоду}}{\text{Коефіцієнт обіговості}}$
Коефіцієнт обіговості кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Собівартість}}{\text{Кредиторська заборгованість}}$

Період погашення кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Тривалість періоду}}{\text{Коефіцієнт обіговості}}$
Частка сумнівної дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Резерв сумнівних боргів}}{\text{Дебіторська заборгованість}}$

Таблиця 5.

ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ: ОБІГОВІСТЬ ОБІГОВИХ КОШТІВ

Показник	Формула розрахунку
1. Коефіцієнт забезпечення підприємства власним обіговим капіталом	$\frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Обігові активи}}$
2. Коефіцієнт обіговості обігових коштів	$\frac{\text{Дохід від реалізації}}{\text{Обігові кошти}}$
3. Період обігу обігових коштів	$\frac{360}{K_{\text{об.об.к}}}$
4. Коефіцієнт закріплення обігових коштів	$\frac{\text{Обігові кошти}}{\text{Дохід від реалізації}}$
5. Коефіцієнт вивільнення засобів з обігу	$\frac{(\text{Чиста вир. від реал. прод.}) \times \text{X} (K_{\text{закр.об.к.баз}} - K_{\text{закр.об.к.звіт}})}{\text{Обігові кошти}}$
6. Коефіцієнт маневреності власних обігових коштів	$\frac{\text{Кошти}}{\text{Власні обігові кошти}}$
7. Коефіцієнт забезпечення запасів власними обіговими коштами	$\frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Запаси}}$
8. Коефіцієнт покриття запасів	$\frac{\text{Джерела покриття запасів}}{\text{Запаси}}$

Таблиця 6.

ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ: РЕСУРСОВІДДАЧА

Показник	Формула розрахунку
1. Коефіцієнт обігу основних засобів (капіталовіддача за ринкових умов)	$\frac{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{Основні засоби}}$
2. Коефіцієнт обіговості запасів	$\frac{\text{Собівартість реалізації}}{\text{Запаси}}$
3. Період (термін) зберігання запасів	$\frac{\text{Період (360 днів)}}{K_{\text{об.зап}}}$
4. Період операційного циклу	Сума періодів зберігання запасів і погашення дебіторської заборгованості
5. Період фінансового циклу	Різниця періодів операційного циклу і погашення кредиторської заборгованості

Аналіз прибутковості підприємства

В умовах ринкових відносин велике значення мають показники ефективності діяльності підприємства, які характеризують рівень прибутковості його виробництва. Показники прибутковості визначають відносну доходність підприємства, що вимірюється у відсотках до витрат ресурсів чи капіталу з різних позицій.

Зростання значень усіх показників прибутковості (*Profitability Ratios*) є позитивним моментом, а терміну окупності — негативним. Основні показники подано нижче.

1. *Маржа прибутку (Profit Margin)* — показник прибутковості діяльності підприємства; визначає ефективність основної діяльності і становить **норму прибутку**.

2. *Показники рентабельності (profitability ratios)* показують, скільки прибутку підприємство має з однієї гривні, витраченої на виробництво та реалізацію.

3. *Коефіцієнти прибутковості капіталу (ROA, ROE)* показують, скільки грошових одиниць прибутку отримано підприємством за рахунок використання одиниці його капіталу. Під капіталом розуміють загальний капітал та власний капітал. Дані показники мають широке застосування і визначену універсальну аббревіатуру (*ROA — return on assets, ROE — return on equity*).

4. *Показники ефективності використання активів (коефіцієнти віддачі)* характеризують використання основних засобів підприємства, обігових активів. Зростання в динаміці цих показників є позитивною тенденцією.

5. *Термін окупності капіталу* показує, за який період повністю окупляться кошти, вкладені в діяльність підприємства (загальний капітал, власний капітал).

Під час аналізу цих показників треба мати на увазі, що вони не враховують ефект довгострокових інвестицій, величина власного капіталу визначається за даними балансу, яка може істотно відрізнятись від справедливої ціни.

У практиці фінансового аналізу, як правило, аналіз прибутковості проводиться за такими напрямками:

- аналіз загальної прибутковості;
- аналіз прибутковості капіталу;
- аналіз трансформації капіталу.

Основні показники прибутковості дано в табл. 7 — 10.

Таблиця 7.

ПОКАЗНИКИ АНАЛІЗУ ЗАГАЛЬНОЇ ПРИБУТКОВОСТІ

Показник	Формула розрахунку
1. Маржа прибутку	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}}$
2. Прибутковість активів за прибутком від звичайної діяльності	$\frac{\text{Прибуток від звичайної діяльності}}{\text{Активи}}$

3. Прибутковість активів за чистим прибутком	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Активи}}$
4. Прибутковість виробничих засобів	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виробничі засоби}}$
5. Прибутковість реалізованої продукції за прибутком від реалізації	$\frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{Виручка}}$
6. Прибутковість реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	$\frac{\text{Прибуток від операційної діяльності}}{\text{Виручка}}$

Таблиця 8

ПОКАЗНИКИ АНАЛІЗУ ПРИБУТКОВОСТІ КАПІТАЛУ

Показник	Формула розрахунку
1. Коефіцієнти прибутковості капіталу: — прибутковість загального капіталу (акти вів) (ROA); — прибутковість власного капіталу (ROE)	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня величина валюти балансу}}$ $\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня величина власного капіталу}}$
2. Коефіцієнт капіталізації (реінвестування)	$\frac{\text{Реінвестований прибуток}}{\text{Чистий прибуток}}$
3. Коефіцієнт економічного зростання	$\frac{\text{Реінвестований прибуток}}{\text{Власний капітал}}$
4. Співвідношення сплачених відсотків та прибутку	$\frac{\text{Витрати на сплату відсотків}}{\text{Прибуток від звичайної діяльності}}$

Таблиця 9

ПОКАЗНИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ КАПІТАЛУ

Показник	Формула розрахунку
1. Показники ефективності використання активів: — коефіцієнт віддачі (рентабельність) основних засобів; — коефіцієнт використання обігових засобів	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня величина основних засобів}}$ $\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня величина обігових активів}}$
2. Обіговість активів, коефіцієнт трансформації	$\frac{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{Активи}}$
3. Період окупності капіталу	$\frac{\text{Активи}}{\text{Чистий прибуток}}$
4. Період окупності власного капіталу	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Чистий прибуток}}$

При аналізі ефективності використання капіталу важливо застосувати факторний аналіз, щоб визначити вплив окремих складових і дати відповідні рекомендації. Коефіцієнти прибутковості капіталу за допомогою певних способів моделювання можна пов'язати між собою. Загальновідоме *рівняння Дюпона (Du Pont Formula)* пов'язує між собою прибутковість загального капіталу і прибутковість власного капіталу (*ROA* і *ROE*):

$$\begin{aligned}
 ROE &= \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} = \frac{\text{Чистий прибуток } A}{\text{Власний капітал } A} = \\
 &= \frac{\text{Чистий прибуток}}{A} = \frac{A}{\text{Власний капітал}} = ROA \cdot K_{\text{вл.к}}. \\
 ROE &= \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} \cdot \frac{A}{A} \cdot \frac{\text{Дохід}}{\text{Дохід}} = \\
 &= \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Дохід}} \cdot \frac{\text{Дохід}}{A} \cdot \frac{A}{\text{Власний капітал}} = \\
 &= \text{Маржа прибутку} \cdot \text{Оборотність активів} \cdot K_{\text{вл.к}}.
 \end{aligned}$$

За рівнянням Дюпона прибутковість власного капіталу визначається маржою прибутку, оборотністю активів та коефіцієнтом власного капіталу. Кожна складова має свою характеристику: маржа прибутку характеризує виробничу ефективність, оборотність активів характеризує управлінську ефективність, коефіцієнт власного капіталу характеризує ефективність фінансової політики.

Аналіз ринкової активності підприємства

У рамках цього аналізу використовуються *показники ринкової активності (Market Value Ratios)*, що характеризують положення підприємства на фондовому ринку: дивідендний дохід, дохід на акцію, цінність акції тощо

(табл. 10). Даний аналіз актуальний для акціонерних компаній, що зареєстровані на фондових біржах і реалізують там свої акції. Будь-яке підприємство, що має тимчасово вільні власні грошові кошти і бажає вкласти їх у цінні папери, також орієнтується на показники даної групи.

Таблиця 10

ПОКАЗНИКИ ПОЗИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Показник	Формула розрахунку
1. Прибуток на акцію	$\frac{\text{Чистий прибуток} - \text{дивіденди за привіл. акціями}}{\text{Загальна кількість звичайних акцій}}$
2. Цінність акції	$\frac{\text{Ринкова ціна акції}}{\text{Дохід на акцію}}$
3. Дивідендна доходність акції	$\frac{\text{Дивіденди на 1 акцію}}{\text{Ринкова ціна акції}}$
4. Дивідендний вихід	$\frac{\text{Дивіденди на 1 акцію}}{\text{Дохід на акцію}}$
5. Облікова ціна акції	$\frac{\text{Власний капітал} - \text{капітал за привіл. акціями}}{\text{Загальна кількість звичайних акцій}}$
6. Коефіцієнт котирування акції	$\frac{\text{Ринкова ціна акції}}{\text{Облікова ціна акції}}$
7. Зміна в добробуті акціонерів	Дивідендний дохід + Потенційний дохід за рахунок збільшення власного капіталу і ринкової вартості акції

Аналіз не може бути виконаний безпосередньо за даними фінансової звітності і потребує додаткової інформації. Основні показники позицій підприємства на ринку цінних паперів є такі.

1. *Прибуток на акцію (Earnings Per Share)* визначається для звичайних акцій. Розраховується базовий та розбавлений прибуток на звичайну акцію. Саме цей показник значною мірою впливає на ринкову ціну акцій, але через непорівнянність ринкової вартості акцій різних компаній не використовується в просторовому порівнянні.

2. *Цінність акції (Price/Earnings Ratio — P/E)* є індикатором попиту на акції даної компанії, оскільки показує, скільки згодні платити інвестори в даний момент на одну гривню прибутку на акцію. Зростання показника в динаміці вказує на те, що інвестори очікують швидшого зростання прибутку даної фірми порівняно з іншими. Для компаній, які мають досить високе значення коефіцієнта стійкості економічного зростання, характерно, як правило, й високе значення показника «цінність акції».

3. *Дивідендна прибутковість акції (Dividend Yield)* характеризує відсоток повернення на капітал, вкладений в акції фірми і є прямим ефектом від володіння акцією. У компаніях, що розширюють свою діяльність шляхом реінвестування прибутку, значення цього показника порівняно невелике.

1. *Дивідендний вихід (Dividend Payout)* характеризує частку чистого прибутку, виплачену акціонерам у вигляді дивідендів. Значення коефіцієнта залежить від інвестиційної політики фірми. З цим показником тісно пов'язаний коефіцієнт реінвестування прибутку, що характеризує його частку, спрямований на розвиток виробничої діяльності. Сума значень показника дивідендного виходу та коефіцієнта реінвестування прибутку дорівнює одиниці.

4. *Облікова (книжкова) ціна (балансова вартість) акції (Book Value per Share)* визначається величиною чистих активів на кількість звичайних акцій.

5. *Коефіцієнт котирування акції (Market-to-Book Ratio)* розраховується відношенням ринкової ціни акції до її облікової (книжкової) ціни. Книжкова ціна характеризує частку власного капіталу, що припадає на одну акцію. Вона складається з номінальної вартості (тобто вартості, надрукованої на бланку акції, за якою вона обліковується в акціонерному капіталі), частки емісійного прибутку (накопиченої різниці між ринковою ціною акцій у момент їх продажу та їх номінальною вартістю) та накопиченої частки, вкладеної в розвиток фірми. Значення коефіцієнта котирування більше від одиниці означає, що потенційні акціонери, купуючи акцію, готові дати за неї ціну, що перевищує бухгалтерську оцінку реального капіталу, який приходить на акцію на даний момент. У процесі аналізу можуть використовуватися жорстко детерміновані факторні моделі, що дозволяють ідентифікувати й надати порівняльну характеристику основних факторів, які вплинули на зміну того чи іншого показника.

Аналіз фінансової стійкості підприємства

Фінансова стійкість підприємства (financial stability) залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, оптимальним співвідношенням власних і запозичених коштів. Останнє характеризується відносними показниками фінансової незалежності, де одним з основних є коефіцієнт фінансового ризику. Основним абсолютним показником є величина робочого капіталу.

Фінансова стійкість підприємства визначається:

— оптимальним співвідношенням між статтями активів і складовими джерел їх формування (оцінка фінансової стійкості);

— оптимальним співвідношенням між прибутком, обсягом реалізації, собівартістю, ціною (аналіз критичного обсягу реалізації);

— оптимальною структурою складових активів (характеризується операційним левериджем);

— оптимальною структурою джерел фінансування (характеризується фінансовим левериджем).

Фінансова стійкість веде до зростання прибутку. Величина чистого прибутку залежить від багатьох факторів, а також від того, наскільки раціонально використано фінансові ресурси. Це відображається в обсязі та

структурі необігових та обігових активів, що, в свою чергу, визначає основні елементи собівартості — змінні та постійні витрати. Співвідношення між ними визначається технічною та технологічною політикою підприємства. Зміна структури собівартості впливає на величину прибутку.

Фінансова стійкість визначається оптимальним співвідношенням між активами та джерелами формування засобів виробництва.

Для забезпечення безперервного виробничо-господарського процесу необхідний певний рівень запасів. Однією з характеристик фінансової стійкості є *забезпеченість запасів плановими джерелами фінансування*.

До запасів (*Reserves*) на промислових підприємствах відносять виробничі запаси, готову продукцію, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів, строк погашення яких менший ніж 12 місяців. До планових джерел фінансування (ПДФ) (*normal liquidity sources*) (або нормальних джерел покриття) відносяться власні обігові кошти, короткострокові кредити банку під виробничі запаси, заборгованість постачальникам, аванси, отримані від покупців, доходи майбутніх періодів, строк отримання яких менший ніж 12 місяців. За даною інформацією визначають відносні і абсолютні показники, що ґрунтуються на порівнянні запасів та планових джерел фінансування. Під час аналізу цих показників оцінюють фінансову стійкість підприємства. Розрізняють чотири типи фінансової стійкості: абсолютну, нормальну, нестійку (передкризову), кризову. Оцінки фінансової стійкості та їх характеристики подані в табл. 11.

Таблиця 11

ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Оцінки	Характеристика
Абсолютна стійкість	Величина власного обігового капіталу (ВОК) більша, ніж величина запасів (З). Коефіцієнт забезпеченості запасів ($K_{3.3}$) більший за 1. $K_{3.3} = \text{ВОК} / \text{З} > 1$
Нормальна стійкість	Планові джерела фінансування (ПДФ) дорівнюють величині запасів. Коефіцієнт забезпеченості запасів ($K_{3.3}$) буде дорівнювати 1: $K_{3.3} = \text{ПДФ} / \text{З} = 1$
Нестійкий (передкризовий) фінансовий стан	Відбувається порушення платоспроможності, але зберігається можливість відтворення рівноваги платіжних засобів і платіжних зобов'язань за рахунок залучення кредитів банку для тимчасового поповнення оборотних засобів (Δ): $K_{3.3} = (\text{ПДФ} + \Delta) / \text{З} = 1$
Кризовий фінансовий стан	Підприємство знаходиться на межі банкрутства, при якому сума запасів (З) більша за суму планових джерел фінансування (ПДФ) та залучених тимчасово вільних джерел (Δ): $K_{3.3} = (\text{ПДФ} + \Delta) / \text{З} < 1$

Аналіз критичного обсягу реалізації

Під час аналізу фінансової стійкості визначають *критичний обсяг реалізації* (цей аналіз ще називають аналізом взаємозв'язків витрати—обсяг—прибуток), що позначається на зміні витрат, ціні, обсягу реалізації, а отже, — на величину прибутку.

Основними показниками є *критичний обсяг реалізації*, або *порог рентабельності*, або *точка самоокупності*, або *точка беззбитковості* (в натуральних та грошових одиницях), *запас міцності* (в абсолютних та відносних одиницях) та *коефіцієнт запасу міцності*.

Точка беззбитковості (Break-even sales) характеризує обсяг реалізації, при якому доходи підприємства дорівнюють його витратам, а прибуток, як і збиток дорівнює нулю. Розрахунок точки беззбитковості здійснюють у натуральних та грошових одиницях.

Для визначення точки беззбитковості (порога рентабельності) використовують певну послідовність дій (табл.12).

Таблиця 12

ПОСЛІДОВНІСТЬ ДІЙ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТОЧКИ БЕЗЗБИТКОВОСТІ

Дія	Алгоритм
1. Визначають валовий прибуток (прибуток до сплати відсотків та оподаткування — EBIT-earning before interest and taxes):	Валовий прибуток = Виручка – Витрати
2. Розподіляють витрати на змінні та постійні	Валовий прибуток = Виручка – (Змінні витрати + Постійні витрати)
3. Зроблять припущення, що прибуток у точці беззбитковості дорівнює нулю, тоді	Виручка = Змінні витрати + Постійні витрати
4. Оскільки математично можна записати: Виручка = (Ціна x Кількість), Змінні витрати = (Собівартість x Кількість), тоді рівняння 3 буде мати вигляд	Ціна x Кількість = Собівартість x Кількість + Постійні витрати
5. Визначають величину кількості із рівняння 4, що є точкою беззбитковості в натуральних одиницях	Кількість = Постійні витрати / (Ціна – Собівартість)
6. Якщо ліву і праву частини рівняння 5 помножити на ціну, то визначимо точку беззбитковості в грошовому вимірі	Кількість · Ціна = [Постійні витрати / (Ціна - Собівартість)] · Ціна = = Постійні витрати / (1 – Собівартість / Ціна)

Під час аналізу фінансової стійкості використовують такі основні визначення:

сукупні витрати, які поділяються залежно від змін обсягу виробництва на змінні та постійні;

змінні витрати (valuable cost) — витрати, що змінюються прямо пропорційно до змін обсягу діяльності; на одиницю продукції вони залишаються постійними (v);

постійні витрати (fixed cost) — витрати, що залишаються незмінними при зміні обсягу діяльності, але при зростанні обсягу діяльності зменшуються на одиницю продукції (FC);

валовий прибуток (прибуток до сплати відсотків та податків — *EBIT*— *earning before interest and taxes*);

маржинальний дохід (валова маржа) (contribution margin) = (Валовий прибуток + Постійні витрати) ($EBIT + FC$);

показник маржинального доходу (вальної маржі) ($P_{м.д}$) = (Ціна – Собівартість) ($p-v$);

коефіцієнт маржинального доходу (вальної маржі) ($K_{м.д}$) = $(1 - \text{Собівартість} / \text{Ціна}) (1 - v / p)$.

Використовуючи ці позначення, розрахунок точки беззбитковості (ТБ) в натуральних одиницях здійснюється за допомогою показника маржинального доходу, а розрахунок точки беззбитковості в грошових одиницях — за допомогою коефіцієнта маржинального доходу.

$$ТБ_{\text{нат.од}} = \text{Постійні витрати} / P_{\text{м.д}} = FC / P_{\text{м.д}}$$

$$ТБ_{\text{гр.од}} = \text{Постійні витрати} / K_{\text{м.д}} = FC / K_{\text{м.д}}$$

Аналіз взаємозв'язків витрати—обсяг—прибуток є основою для визначення обсягу реалізації (в натуральних та грошових одиницях), що необхідно для отримання бажаного чистого прибутку, або визначення прибутку при певному обсязі реалізації, або прибутку після оподаткування.

Основний розрахунок ведеться за формулою

$$q = [FC + \text{Чистий прибуток} / (1 - t)] / (p - v),$$

де q — необхідний обсяг реалізації для отримання бажаного чистого прибутку;

FC — постійні витрати;

p — ціна одиниці продукції;

v — змінні витрати (собівартість одиниці продукції);

t — норма прибуткового податку.

Основні припущення, покладені в основу аналізу взаємозв'язку Витрати—обсяг—прибуток, такі:

— витрати повинні бути розподілені на постійні та змінні;

— розглядається один продукт або постійне співвідношення обсягів реалізації декількох продуктів;

— загальні витрати і доходи є лінійною функцією обсягу діяльності;

— аналізується релевантний діапазон діяльності.

Для визначення величини прибутку залежно від обсягу реалізації, використовується формула із застосуванням коефіцієнта маржинального доходу.

ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконана курсова робота у встановлений термін подається на кафедру та після реєстрації передається науковому керівнику для перевірки.

Викладач відмічає позитивні сторони та недоліки курсової роботи, оцінює наявність елементів творчого пошуку та новизни і обсяг охопленої інформації, дотримання вимог оформлення роботи, робить висновок щодо допуску до захисту роботи і виставляє попередню оцінку.

Захист курсової роботи здійснюється прилюдно, перед комісією. Процедура захисту передбачав стислий (до 7 хвилин) виклад студентом основних результатів проведеного дослідження та пропозицій щодо поліпшення фінансового стану підприємства. Після доповіді студент відповідає на усні запитання членів комісії. В процесі захисту можуть використовуватись таблиці, схеми, графіки.

В ході захисту комісія оцінює глибину знань студентом досліджуваної теми, його вміння вести дискусію, відповідати на запитання, обґрунтовувати та відстоювати свою власну точку зору.

Склад комісії по захисту курсових робіт (не менш ніж із двох викладачів) призначається завідувачем кафедри.

Рішення про оцінку по захисту курсової роботи приймається комісією.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Білик М.Д., Павловські О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
2. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента: В 2 т.- К.: Ника-Центр; Эльга, 1999. – 512 с.
3. Деєва Н.М., Дедіков О.І. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 328 с.
4. Ковалев В.В. Финансовый анализ. Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 432 с.
5. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посібн. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2002. – 240 с.
6. Павловська О. В. , Притуляк Н. М. , Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.- К.: КНЕУ, 2002. - 388с.
7. Салига С.Я., Дацій Н.В., Нестеренко Н.В., Салига К.С. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 210с.
8. Шеремет А. Д. , Негашев Е. В. Методика финансового анализа: Учеб. пособие.- М.: ИНФРА - М, 1999. – 172 с.
9. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2003.- 160 с.

10. Шиян Д. В., Строченко Н. І. Фінансовий аналіз: Навч. посібн.- К.: Видавництво А. С. К. , 2003. – 240 с.

Додаткова

1. Артеменко В. Г., Белледер М.В. Финансовый анализ: Учебное пособие. – М.: ДИС, НГАСиУ,1998. – 250 с.
2. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом.- М.: Финансы и статистика, 2000. – 112 с.
3. Измайлова П. В. Фінансовий аналіз. – К., 2000. – 305 с.
4. Кондраков Н.П. Основы финансового анализа. – М., 1998. -315 с.
5. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування. – Дніпропетровськ: Видавництво ДАУБП,2001. – 285 с.
6. Русак Н. А., Русак В. А. Основы финансового анализа. – Минск: ООО «Меркванье», 1995. – 309 с.
7. Петряева З. Ф. Фінансовий аналіз. Навч. посіб. – Харків: вид. ХДЕУ, 2000.- 218 с.
8. Фінанси підприємств: Підручник / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 4-те вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2002 . – 546 с.
9. Фаріон І. Д., Захарків Т. Д. Фінансовий аналіз. Навч. посіб. – Тернопіль,2000. – 356 с.
10. Шморгун Н.П., Головка І.В. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. – К.: ЦНЛ, 2006. – 528 с.
11. Щукін Б.М. Аналіз інвестиційних проектів: Конспект лекцій. – К.: МАУП, 2002. – 262 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Теми курсових робіт з дисципліни "Фінансовий аналіз"

1. Методи та показники оцінки фінансового стану підприємства.
2. Методи та показники оцінки фінансового стану комерційного банку.
3. Оцінка фінансової стійкості та стабільності підприємства.
4. Аналіз кредитоспроможності підприємства.
5. Рейтингова оцінка кредитних можливостей позичальника.
6. Методи оцінки ефективності використання майна і капіталу підприємства.
7. Оцінка рівня самоокупності підприємства.
8. Факторний аналіз прибутковості підприємства.
9. Система показників рентабельності підприємства та методи їх оцінки.
10. Оцінка впливу системи оподаткування на фінансовий стан підприємства.
11. Особливості оцінки фінансового стану акціонерних товариств.
12. Особливості оцінки фінансового стану спільних підприємств.
13. Особливості оцінки фінансового стану малих та середніх підприємств.
14. Методи оцінки інвестиційної привабливості підприємств.
15. Оцінка інвестиційних проектів.
16. Оцінка ризикованості інвестиційних проектів.

- 17.Методи і прийоми фінансової роботи та фінансового аналізу.
- 18.Внутрішній аналіз стану активів промислового підприємства.
- 19.Фінансовий аналіз короткострокової заборгованості.
- 20.Аналіз структури джерел коштів підприємства та ефективності їх використання.
- 21.Фінансовий аналіз оборотних активів підприємства.
- 22.Аналіз руху грошових коштів на підприємстві.
- 23.Фінансовий аналіз дебіторської заборгованості.
- 24.Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства.
- 25.Аналіз оборотності товарно-матеріальних активів.
- 26.Аналіз структури операційних витрат підприємства.
- 27.Оцінка ефективності формування і використання фінансових ресурсів.
- 28.Фінансовий аналіз як основа фінансового прогнозування.
- 29.Оцінка доходності (рентабельності) підприємства.
- 30.Аналіз ліквідності балансу підприємства.
- 31.Оцінка платоспроможності підприємства.
- 32.Оцінка ефективності портфеля цінних паперів.
- 33.Оцінка структури капіталу і дивідендної політики акціонерного товариства.
- 34.Аналіз ділової активності підприємства.
- 35.Оцінка ефективності інвестиційної діяльності фірми.
- 36.Аналіз оборотності оборотних активів підприємства.
- 37.Аналіз фінансових результатів підприємства.
- 38.Оцінка зовнішніх та внутрішніх факторів фінансового добробуту фірми.
- 39.Аналіз формування та розподілу прибутку підприємства.
- 40.Факторний аналіз і шляхи максимізації прибутку від операційної діяльності.
- 41.Фінансово-операційний аналіз та шляхи підвищення рентабельності підприємства.
- 42.Аналіз впливу зовнішнього середовища на фінансову діяльність фірми.
- 43.Вплив внутрішнього середовища на фінансову діяльність фірми.
- 44.Аналіз звітів про фінансові результати роботи підприємства.
- 45.Прогнозування фінансового стану підприємства на основі аналізу фінансових коефіцієнтів.
- 46.Методи перевірки бухгалтерських звітів.
- 47.Аналіз наявності, руху та використання основних засобів підприємства.
- 48.Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання.
- 49.Аналіз реалізації та рентабельності продукції.
- 50.Оцінка власного капіталу підприємства.
- 51.Аналіз фінансових вкладень та їх ефективності.
- 52.Оцінка рівнів, динаміки і структури фінансових результатів діяльності підприємства.

- 53.Методи оптимізації обсягів виробництва, прибутку та операційних витрат в системі „директ-костинг”.
- 54.Граничний аналіз і оптимізація прибутку, витрат і обсягів виробництва.
- 55.Особливості аналізу прибутковості підприємства в умовах інфляції.
- 56.Аналіз взаємозв'язку прибутку, руху оборотного капіталу і потоків грошових коштів.
- 57.Шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства на основі аналізу його ділової активності
- 58.Факторний аналіз рівнів рентабельності фірми.
- 59.Аналіз оборотності й ефективності використання нематеріальних активів.
60. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Додаток 2

Міністерство транспорту і зв'язку України
Державний економіко-технологічний університет транспорту
Кафедра „Фінанси транспорту”

КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни „Фінансовий аналіз”

на тему _____

Студента групи _____

(прізвище ім'я по-батькові)

Науковий керівник _____

(науковий ступінь та звання)

(прізвище ім'я по-батькові)

Київ 2008

Додаток 3

ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ (ЗРАЗОК)

Тема: Аналіз фінансової стійкості підприємства

Вступ

Розділ 1. Фінансова стійкість та стабільність підприємства

1.1. Сутність фінансової стійкості та стабільності підприємства.

1.2. Основні фактори, що впливають на стійкість фінансового стану підприємства.

1.3. Кількісна оцінка фінансової стійкості підприємства.

Розділ 2. Аналіз фінансової стійкості ВАТ „Скляр”

2.1. Характеристика підприємства

2.2. Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості.

2.3. Аналіз відносних показників фінансової стійкості.

2.4. Оцінка запасу фінансової стійкості ВАТ „Скляр”.

Розділ 3. Заходи зміцнення фінансової стійкості підприємства.

3.1. Шляхи оптимізації структури джерел фінансування підприємства

3.2. Удосконалення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.

Висновки

Список використаної літератури

Додатки

Тема: Аналіз дебіторської заборгованості підприємства

Вступ

Розділ 1. Науково-теоретичні аспекти аналізу дебіторської заборгованості підприємства

1.1. Сутність та класифікація дебіторської заборгованості.

1.2. Методи аналізу та управління дебіторською заборгованістю.

1.3. Платоспроможність підприємства: зміст, необхідність та основні завдання щодо управління.

Розділ 2. Аналіз дебіторської заборгованості ПП «ГЗ КМ»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства.

2.2. Аналіз дебіторської заборгованості ПП «ГЗ КМ».

2.3. Управління дебіторською заборгованістю на ПП «ГЗ КМ».

Розділ 3. Напрями вдосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства.

3.1. Перспективи вирішення проблеми дебіторської заборгованості

3.2. Сучасні методики оцінки ризику неплатоспроможності підприємства та можливість їх використання в Україні.

Висновки

Список використаної літератури

Додатки

Навчально-методичне видання

Пінчук Світлана Станіславівна

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи для студентів спеціальності 7.050106 „Облік і аудит” денної та заочної форм навчання.

Відповідальний за випуск: С.С.Пінчук

Редактор: Ю.В. Задерновська

Підписано до друку Формат паперу 60X84/16. Папір - офсетний. Друк – на ризографі.

Замовлення № , Тираж прим.

Надруковано у Редакційно-видавничому центрі Державного економіко-технологічного університету транспорту, 03049, м. Київ-049, вул. М. Лукашевича, 19